

5. Журавель В.Ф., Ільїн В.В., Кузнецов В.О, Сухарніков Ю.В. Рекомендована практика конструювання тестів професійної компетентності випускників вищих навчальних закладів // За аг.ред. Ю.В.Сухарнікова. –К.: Аграрна освіта, 2000. 38 с.
6. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. М.: Интеллект-центр, 2002. – 296 с.
7. Лузан П.Г.Методика підготовки та проведення тестового оцінювання знань студентів. К.: 2009.
8. Челышкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие . – М.: Логос, 2002. – 432 с.

Качество тестового задания как основной структурной единицы теста имеет весомое значение для обеспечения объективности результатов. Потому знание разных видов тестовых заданий, их назначение и особенности составления есть обязательным для разработчика тестов.

Педагогический тест, уровни усвоения знаний, требования к построению тестовых вопросов.

The quality of the test set as a basic structural unit of the test has much importance to ensure the objectivity of the results. Because knowledge of the different types of tests, their purpose and features must be mentioned is the preparation for the developer tests.

Teaching the test, the levels of learning, the requirements for the construction of test questions.

УДК: 378.147:005.3(477)

ВИМОГИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Т.І. Ковальчук, старший викладач кафедри педагогіки,
Я.В. Жолак, студентка ЗФН спеціальності «Професійне навчання»

Висвітлено актуальні питання підготовки і проведення навчальних занять з дисципліни «Управлінський облік» на прикладі «Бобровицького коледжу економіки та менеджменту імені О. Майнової», охарактеризовано форми організації навчання, які дали найкращий ефект.

Ключові слова: професійна підготовка, фінансово-господарська діяльність, управлінське рішення, облік, витрати, лекція, практичне заняття.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах трансформації суспільства на одне із перших місць виходить якість

професійної підготовки фахівця-економіста в умовах аграрного вищого навчального закладу, забезпечення тісного взаємозв'язку навчання з інтересами молоді і тенденціями розвитку сучасного виробництва. У цьому сенсі формування знань, умінь і навичок відноситься до числа тих актуальних проблем, які виникли у зв'язку з швидким розвитком науки, техніки, новітніх технологій. Розвиток технічного прогресу в усіх галузях виробництва підвищує вимоги до кваліфікації фахівців-економістів та до їх професійної підготовки.

Ефективність фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта економічної діяльності у ринкових умовах залежить насамперед від двох чинників: наявних фінансових, матеріальних, трудових ресурсів та вміння розпоряджатися ними, а це можливо лише за умови належного інформаційного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Саме тому, розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює зростання потреби в інформації, яка потрібна для планування, контролю і прийняття управлінських рішень. З огляду на це зростає інтерес бухгалтерів і менеджерів до управлінського обліку, можливостей його застосування на їхніх підприємствах [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку теорії і практики управлінського обліку сприяють праці українських вчених – Ф.Бутинця, О.Вербило, А.Герасимовича, Г.Кірейцева, М.Кропивко, М.Кужельного, А.Кузьмінського, О.Карпенко, М.Огійчука, Л.Сука і зарубіжних – Е.Майера, Д.Мидлтона, С.Ніколаєвої, В.Палія, Т.Пітерса, С.Сатубалдіна, Т.Скоуна, С.Стукова, Ф.Тейлора, В.Ткача, Р.Уотермен, Дж.Хігінса, О.Шеремета та інших [3].

Мета статті – висвітлити актуальні питання підготовки і проведення навчальних занять з дисципліни «Управлінський облік» на прикладі ВП НУБіП України «Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової», охарактеризувати форми організації навчання та інтерактивні засоби навчання, які дали найкращий ефект.

Виклад основного матеріалу. Знання управлінського обліку є необхідними для відображення господарських операцій та забезпечення необхідною інформацією фахівців при прийнятті управлінських рішень. Ці знання здобуваються при вивченні дисципліни «Управлінський облік».

У програмі навчальної дисципліни висвітлюється методологія обліку витрат на методологічні основи обліку виробництва та витрат діяльності, методологія та принципи калькулювання собівартості продукції основного виробництва, робіт і послуг допоміжних та обслуговуючих виробництв сільськогосподарських підприємств. Розкриваються теоретичні основи використання бухгалтерської управлінської звітності в менеджменті, вимоги до застосування

інтерактивних засобів навчання під час підготовки фахівців-економістів.

Упродовж вивчення дисципліни студенти ознайомлюються з термінологією управлінського обліку, опановують основні процедури з оформлення первинних документів та облікових реєстрів, систематизації та узагальнення облікових даних, необхідних для прийняття управлінських рішень [2].

Вивчення управлінського обліку студентами здійснюється як продовження навчання з бухгалтерського обліку після вивчення фінансового обліку, а інтеграцію знань з цих предметів вони змушені здійснювати самостійно у своїй професійній діяльності. Тому ми використовуємо такі форми навчання й контролю знань, застосовуючи інтерактивні засоби навчання, щоб студенти вчилися інтегрувати знання з окремих дисциплін.

Важливою формою навчальних занять, призначених для вивчення теоретичного матеріалу, є лекція. З неї починається знайомство студента з дисципліною, вона закладає основи наукових знань. Кожна окрема лекція є елементом курсу, який охоплює матеріал з управлінського обліку, а тематика визначається робочою навчальною програмою. Лекція визнана провідною формою організації навчання, оскільки в ній послідовно та систематизовано розкриваються основні питання методології. Як вказував Я. А. Коменський, Г. Г. Ващенко, П. Г. Лузан, перш за все знання повинні відповідати «об'єктивній правді». Педагог не повинен подавати студентам перевернуті, сфальшовані знання [6, 119].

На прикладі теми «Калькулювання собівартості продукції рослинництва» розглянемо методику підготовки і проведення лекційного заняття, яке тісно пов'язане з усіма іншими формами організації навчально-виховної роботи – семінарськими, практичними і лабораторними заняттями, тому при викладанні дисципліни ми використовуємо різні види лекцій (вступну, інформаційну, оглядову, лекцію-пояснення, проблемну, лекцію із запланованими помилками, лекцію-візуалізацію, лекцію-бесіду, лекцію-діалог тощо), а для занять з цієї теми найбільш ефективною є лекція-візуалізація.

На такій лекції ми використовуємо демонстраційні матеріали, інші форми наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації (за допомогою мультимедійної презентації). Підготовка такої лекції полягає у трансформуванні, перекодуванні змісту лекції або її частини у візуальну форму для подання студентам через технічні засоби. Читання її зводиться до вільного, розгорнутого коментування підготовлених матеріалів. У лекції-візуалізації важливі візуальна логіка, ритм подачі матеріалу, його дозування, майстерність і стиль спілкування викладача з аудиторією.

Цінність застосування візуалізованої лекції з теми «Калькулювання собівартості продукції рослинництва» полягає в тому, що в її процесі студент має змогу засвоїти значно більше інформації, ніж за той самий час самостійної роботи; інформація подається у цікавій формі, що спонукає студента до активної участі.

Для початку подаємо перелік програмних складових з теми. Особливу увагу приділяємо характеристиці списку рекомендованих джерел, включаючи інтернет-ресурси. Далі формулюємо основну мету лекцій, яка обов'язково має навчальну, стимулюючу, професійну та виховну спрямованість. В основній частині відповідно до навчальної програми розкриваємо зміст матеріалу, а саме загальні положення калькулювання собівартості продукції рослинництва та методика калькулювання собівартості за конкретними видами сільськогосподарських культур. У заключній частині лекції підводимо підсумки викладеного, даємо відповіді на поставлені студентами запитання, а при їх відсутності для активізації пізнавальної діяльності та контролю ставимо запитання, які потребують коротких відповідей.

Відповідно до педагогічних вимог, кожна лекція повинна носити закінчений характер, що потребує ретельного планування лекційної діяльності. Лекція як форма організації навчання має позитивні якості, а саме: можливість врахування специфіки аудиторії, емоційний вплив на слухача, врахування найновітніших наукових досягнень, безпосередній контакт з аудиторією, можливість критично оцінювати процес засвоєння матеріалу, можливість раціонально використовувати час [1].

Якість лекції характеризується теоретичним рівнем, методикою подання базових теоретичних положень та закономірностями, які лежать в їх основі, оптимальним співвідношенням необхідної і надлишкової інформації, вивільненням навчального часу для дискусій з проблемних питань удосконалення обліку, ораторським та педагогічним мистецтвом викладача [1; 3; 5; 6].

Лекції з управлінського обліку проводяться таким чином, щоб відповідати таким вимогам: поєднання академічних знань і професійного навчання на основі новітніх світових досягнень науки; орієнтування на сучасну ділову практику і сукупність навчальних матеріалів з врахуванням накопиченого досвіду викладання; реагування їх змісту на зміни в ринковому середовищі; базування на найсучасніших інформаційних технологіях; оптимальне поєднання якості викладання і навчання, що передбачає високий рівень передачі знань, вмінь та навичок, спрямований на творче мислення, нетрадиційне вирішення проблем; забезпечення відповідних рівнів засвоєння знань; забезпечення поточного контролю знань, при якому студент не повинен накопичувати великий обсяг незасвоєного

матеріалу; орієнтування на самостійне здобування поглиблених знань; активізацію пізнавальної діяльності; сприяння формуванню особистості студента як ділової людини, якій притаманні: комунікабельність; цілеспрямованість; стресостійкість; мобільність; оригінальність та ін.

Оптимальна структура лекції передбачає чітку композиційну побудову (вступ, основну частину, закінчення); формулювання мети, наявність плану, характеристику джерел інформації, логічність викладення матеріалу; відокремлення кожного з питань та забезпечення взаємозв'язку між ними, узагальнення в кінці кожного розглянутого питання; виділення ключових ідей.

Цілям прищеплення умінь і навичок у процесі вивчення дисципліни «Управлінський облік» служать практичні заняття, які є формою навчання, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички для їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань [1; 4].

Робочою програмою на їх проведення передбачено більше аудиторного часу, ніж на лекції. Особливі вимоги до практичного заняття зумовлені завданням вищої школи підвищити якість практичної підготовки фахівців-аграрників в умовах конкуренції, панування податкового тиску, неузгодженого законодавства, нерозуміння ролі системи обліку в досягненні стратегічних цілей керівниками деяких підприємств. Застосування методик, розкритих на лекціях чи опрацьованих студентом самостійно у роботі з підручником (посібником), можна проілюструвати лише на практичних заняттях, тому вони є важливою формою навчального процесу [5].

У структурі практичного заняття з управлінського обліку домінує самостійна робота студента при методичній допомозі викладача. Інструкційні картки продумані так, що їх зміст сприяє активному закріпленню теоретичного матеріалу: дослідями, експериментами, розрахунками. Подані вимоги до застосування інтерактивних засобів навчання під час закріплення теоретичного матеріалу дають можливість раціонально використовувати час і критично оцінювати процес засвоєння знань.

Залежно від використання тих чи інших структурних елементів у навчанні управлінському обліку, ми застосовуємо такі різновиди практичних занять: «практична робота» (використання методу розігрування ролей з публічним захистом розроблених варіантів розв'язків при формуванні навичок групування витрат за різними ознаками); «практична робота з усним опитуванням на початку заняття» (найпоширеніший вид використання мозкового штурму); «практична робота без опитування як самостійного структурного

елементу» (використання ігрового проектування, яке суттєво активізує вивчення складної дисципліни [6]); «практична робота з елементами викладання теоретичного матеріалу» (використання методу розігрування ролей під час пояснення причини розбіжностей величини прибутку у звітах за підготовленими «Звітами про прибуток», складеними на основі різних систем калькулювання); «практична робота з письмовим домашнім завданням» має структурну особливість: передбачається значний час для пояснення змісту та порядку виконання домашніх завдань; «практична робота без домашнього завдання» (застосування ігрових сюжетів в умовах створення проблемних ситуацій, вирішення яких пов'язане з розвитком творчого і практичного мислення майбутніх фахівців-економістів, осмисленням вже вивченого матеріалу) тощо.

На практичних заняттях велику увагу приділяємо тому, щоб навчити студентів роботу проводити вдумливо, вміти аргументовано висловлювати власні думки на основі проведених розрахунків, аналізувати спільну виробничу діяльність, приймати конструктивні рішення, розширювати професійну лексику та вміння спілкуватися. Цьому сприяє використання на заняттях навчальних ділових ігор, які формують продуктивну активність студентів при дотриманні деяких вимог (пізнавальності, динамічності, простоти у правилах ведення, вживанні в образ, впізнаваності змісту, оптимальності взаємодії учасників гри, впевненості у досягненні реалізації основних завдань гри, узгодженості дій учасників, врахуванні особистих інтересів і різного рівня підготовленості учасників гри, узгодженості чіткої діяльності команди, відсутності дорікань і осуджень на адресу гравців, різнорівневості діяльності тощо). Ефективність практичного заняття залежить від якості застосовуваних на занятті дидактичних матеріалів, інтерактивних засобів навчання. Зміст завдань повинен сприяти розумінню закладених в умови економічних та облікових залежностей, змісту П(С) БО, встановленню взаємозв'язку та самостійному вибору способу їх вирішення. Бажано мати наскрізну задачу; бути надрукованими, включати методичні рекомендації з конкретизацією уваги не на математичних розрахунках, а на методології відображення операцій; до підготовлених завдань для проведення практичних занять мають бути підібрані відповідні бланки для здійснення облікових процедур і заздалегідь передані студентам [2; 3].

Практичне заняття традиційно включає проведення попереднього контролю знань, умінь та навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Заняття з управлінського обліку практикуємо не проводити за єдиним шаблоном. Обов'язково враховуємо характер нового матеріалу,

рівень набутих навичок та вмінь, зміст підготовлених методичних завдань та потенціал інтерактивних засобів навчання.

При підготовці та проведенні занять з управлінського обліку важливе місце займає використання інтерактивних та імітаційних методів навчання. При розв'язанні окремих задач за темами ми застосовуємо розігрування ролей як при проведенні практичних занять, так і при поточному контролі знань. Окремі заняття проводимо, застосовуючи елементи ділової гри, що сприяє активізації студентської діяльності й кращому засвоєнню навчального матеріалу [2].

Висновки. Отже, підготовка та проведення навчальних занять з дисципліни «Управлінський облік» буде результативною лише при ретельному аналізі змісту навчального матеріалу, виборі і використанні словесних, логічних, наочних, інтерактивних, імітаційних, ігрових методів навчання, найбільш адекватних дидактичній меті навчання, розвитку і вихованню студентів.

Студент свідомо засвоює навчальний матеріал, виявляє зацікавленість до різних питань тільки тоді, коли викладач творчо підходить до своєї справи, використовує інновації. Як показує практика, використання інформаційних, імітаційних та інших інтерактивних технологій при викладанні управлінського обліку сприяє зацікавленості, організованості, підвищенню активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розвитку їх творчого мислення, а також впровадженню самоконтролю та самонавчання студентів.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є дослідження виконання творчих завдань студентами з дисципліни «Управлінський облік» .

Список використаних джерел

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : Навч. Посібник / Вітвицька С. С. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Вербило О. Ф. Методика навчання бухгалтерського обліку. Підручник / Вербило О. Ф., Кондрицька Т. П., Ярошинський В. М.; за ред. О. Ф. Вербило. К. : Національний аграрний університет, 2003. – 604 с.
3. Вербило О. Ф. Управлінський облік / Вербило О. Ф., Коробова Н. М. – К. : НУБіП України, 2011. – 392 с.
4. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання / Коваленко О. Е. – Харків, 2005. – 312 с.
5. Лузан П. Г. Активізація навчання у сільськогосподарському вузі / Лузан П. Г. – К. : ІАЕУААН, 1996. – 150 с.
6. Лузан П. Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі: Навчальний посібник / Лузан П. Г. – К. : Аграрна освіта, 2003. – 224 с.

Освещены актуальные вопросы подготовки и проведения учебных занятий по дисциплине «Управленческий учет» на примере «Бобровицкого колледжа экономики и менеджмента имени

А.Майновой», охарактеризованы формы организации обучения, которые дали наилучший эффект.

Профессиональная подготовка, лекция, практическое занятие, управленческое решение, учет, расходы.

Deals with issues of training and conduct training sessions on discipline «Management Accounting» for example, Bobrovytsya College of Economics and Management behalf of property A.Majnova characterized forms of training, which gave the best effect.

Training, lecture, practical training, management decisions, accounting, expenses.

УДК 378(371.38):372.891

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В.О. Хвіст, кандидат історичних наук

Розкрито новітні технології навчання та їх впровадження у викладанні історичних дисциплін для студентів усіх спеціальностей аграрних університетів при виконанні різних форм самостійної роботи.

Ключові слова: особистість, освіта, самостійна робота студентів, інноваційні педагогічні технології, історичні дисципліни.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Модернізація української освіти передбачає підготовку кваліфікованих, компетентних фахівців на рівні світових стандартів, соціально й професійно мобільних, конкурентоспроможних на вітчизняному, європейському і світовому ринках праці. Гармонійно розвинена особистість має стати головною метою і змістом всієї системи освіти.

В контексті тривалих реформувань відбувається перехід освіти до якісно нового стану, оскільки інновації в освіті вважаються процесом творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій.

Актуальність використання інноваційних технологій в навчальному процесі очевидна і відноситься до пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти і науки в цілому [7]. Адже створення ефективних засобів функціонування вітчизняної системи вищої освіти є необхідною умовою якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Метою статті є аналіз інноваційних технологій навчання та їх впровадження у викладанні історичних дисциплін для студентів усіх спеціальностей аграрних університетів.